

Kapyá atu ba Pol hato hi Epesus Abô môñ

Pol hato kapyá êntêk hadêñ avômalô Epesus. Epesus ma malak lôk athêñ bêñ. Pol lo Silas bôk i lomalak lomalak ek enañ Wapômbêñ anêñ Abô Mavi bêñ hadêñ avômalô aleba êyô Epesus havinñ (Ap 18:18-21; 19:1-41). Havenñ yam ma Pol hi hamô Epesus hathak loñbô ba hamô hatôm sondabêñ lô. Vêñ ma hatak Epesus ba hi ma hato kapyá êntêk.

Hato ek embatho iniñ êvhavinñ loñ. Ma miñ hato ek enañ iniñ kambom bêñ ami. Hadôñ thêlô hathak Wapômbêñ anêñ wapôm lomalama. Ma hik êvhavinñ anêñ loñondê mavi thô hadêñ i.

Pol hamô koladôñ ma hato kapyá êntêk hadêñ 60 AD la.

Pol hêv lamavi

¹ *Ya Pol, Yisu Kilisi anêñ aposel hathak Wapômbêñ da anêñ lahavinñ. Yahato kapyá êntêk hadêñ avômalô mathenñ anêñ Epesus takatu ba êvhavinñ ba esopa Yisu Kilisi.

² Alalôaniñ Kamik Wapômbêñ lôk Anyô Bêñ Yisu Kilisi nêñem iniñ wapôm lôk labali êndênñ môlô.

Wapômbêñ hêv nôñ mavi lomalama hadêñ alalô hathak Kilisi

³ *Alalô nambô Wapômbêñ, alalôaniñ Anyô Bêñ Yisu Kilisi anêñ Lambô. Yani bôk hêv Lovak

* **1:1:** Ap 18:19-21; 19:1 * **1:3:** Ep 2:6

Mathen anêḡ mek mavi hathak nômkama loma-loma anêḡ malak leḡ yôv hadêḡ alalô takatu ba aminḡ havinḡ Kilisi.

4 *Sêbôk atu ba minḡ hapesanḡ pik ami denanḡ ma halam alalô takatu ba amô havinḡ Kilisi ek nambitak mathenḡ lôk kambom mi ênjêk yani ma.

5 *Ma lahavinḡ alalô ba intu hathak anêḡ lamavi lôk anêḡ auk ma bôk habi sêk yôv ek nambitak anêḡ nali esak Yisu Kilisi. Hadum aêḡ

6 ek avômâlô nêmbô anêḡ wapôm lôkmanḡinḡ. Yani hanḡasô anêḡ wapôm êḡ oyanḡ binḡ ek alalô takatu ba aminḡ havinḡ Nakaduḡ, anêḡ binḡdaluk anôḡ.

7 *Yani hawa alalô vê hathak Kilisi anêḡ thalalenḡ ba hale alalôaniḡ kambom liliḡ hathak anêḡ wapôm anêḡ sam valaluk.

8 Ma hanḡasô anêḡ wapôm takatu ba hayô abôlêk sinḡ ba halelope hayô hamô alalô lôk hêv auk bêḡ ek nayala nômkama lomalom sapêḡ.

9 *Sêbôk ma yani kapô mavi ba havak auk loḡ kapô hathak Kilisi. Ma lêk hik anêḡ auk êḡ thô hadêḡ alalô.

10 *Auk êḡ ma auk isup nômkama takatu ba hamô pik lo leḡ esak donḡtom ba nêmbô Kilisi vibinḡ. Nôm êḡ tem imbitak êndêḡ anêḡ waklavôḡ.

11 *Nômkama takatu ba Wapômbêḡ lahabi nimbitak ma lôkthô tem nimbitak aêḡ. Ma bôsêbôk ma lahabi nena tem enja yêlô ḡê Israeḡ ba habutinḡ

* 1:4: Jon 15:16 * 1:5: Jon 1:12 * 1:7: Ep 2:7; Kol 1:14 * 1:9: Lom 16:25
 * 1:10: Kol 1:16,20 * 1:11: Lom 8:28-29

anêḡ sêk hayô hêk yêlô. Ba intu hathak Kilisi yani hawa yêlô hatôm anêḡ sam.

¹² Yani hadum aêḡ ek yêlô ḡê môḡ takatu ba aêḡ maleḡiḡ ek Kilisi nabam anêḡ athêḡ lôkmaḡiḡ.

¹³ Ma havenḡ yam ma môlô olaḡô abô avanôḡ aêḡ iyom. Abô êḡ ma Abô Mavi atu ba nêḡ môlô bulubiḡ. Môlô olaḡô ba ôêvhaviḡ, êḡ ma Wapômbêḡ habutiḡ anêḡ sêk hayô hêk môlô. Sêk êḡ ma Lovak Mathenḡ atu ba Wapômbêḡ bôk havak abô yôv ek nêḡ êlêḡ.

¹⁴ *Wapômbêḡ hêḡ Lovak Mathenḡ hadêḡ alalô hatôm nôḡ mavi atu ba havak abô ek nêḡ anêḡ dahô, ek waklavôḡ êḡ ma tem nêḡ anêḡ avômalô vê êḡjêk kambom lomaloma. Ba intu nabam anêḡ athêḡ lôkmaḡiḡ esak leḡ.

Pol hateḡ mek ek avômalô Epesus

¹⁵ Yahalaḡô abô takêḡ hathak môlô ôêvhaviḡ Anyô Bêḡ Yisu Kilisi lôklokwaḡ lôk lemimhaviḡ avômalô mathenḡ lôkthô. Aêḡ ba

¹⁶ yahananḡ yalenḡmavi velevele hadêḡ Wapômbêḡ hathak môlô halôk yenanḡ mek.

¹⁷ *Yahatenḡ mek lôbôlôḡ ek Wapômbêḡ nêḡ anêḡ Lovak Mathenḡ êḡndêḡ môlô ek nêḡ auk mavi lôk injik abô lôk kup thô êḡndêḡ môlô ek noyala yani katô anôḡ. Yani ma alalôaniḡ Anyô Bêḡ Yisu Kilisi anêḡ Lambô lôkmaḡiḡ.

¹⁸ Ma yahatenḡ mek ek Wapômbêḡ nêḡ deda mavi êḡndôk môlô kapôlômim ek noyala nômbêḡ atu ba halam môlô ek nôḡnêḡ malemim esak. Nôm takêḡ ma wapôm lôkmaḡiḡ anôḡ ek anêḡ avômalô mathenḡ neja embenḡ yam.

* 1:14: 2Ko 1:22 * 1:17: Kol 1:9

19 *Ma yahatenj ek môlô noyala anêj lôklokwanj anôj biñ atu ba hathak hadum ku ek hêv alalô takatu ba aêvhavinj yani sa. Lôklokwanj êj iyom intu

20 *bôk hik Kilisi liñ hêk ñama hathak ba hadô yani hamô Wapômbêj banj vianôj anêj leñ.

21 *Loñ êj ma Kilisi hamô vulinj anôj ek ngôkba lôk ngôk bêj lomaloma ma añela bêj lôk lôklokwanj sapêj ma ñê lôk athêj bêj lôkthô takatu ba tem nêmo êndêj lêk ma embenj yam imbiñ.

22 *Wapômbêj hatak nômkama lôkthô hamô Kilisi anêj lôklokwanj vibinj ma hêv yani ek imbitak nômkama sapêj anêj alañ ek nêm anêj avômalô ôdôj takatu ba êvhavinj yani sa.

23 *Avômalô êvhavinj ma hatôm yanida liñkupik. Yani hamô thêlô kapô lôk nômkama sapêj kapô ba hayô abôlêk siñ.

2

Wapômbêj hêv lôkmala hadêj alalô ñê ñama

1 *Sêbôk ma môlô ovalaki abô balabunj ba udum kambom lomaloma ba intu môlô kapôlômim bôk hama yôv.

2 *Bôk olañô pik anêj auk ba osopa ngôk Sadanj anêj abô. Yani ma anyô bêj ek ngôk takatu ba êmo pik vulinj. Ma lêk hadum ku havinj avômalô takatu ba ibi leñôndôj siñ ek nedanjô Wapômbêj anêj abô.

* **1:19:** Kol 1:11 * **1:20:** Sng 110:1; 2Ko 13:4; Kol 2:12 * **1:21:** Kol 1:16; 2:10 * **1:22:** Sng 8:6 * **1:23:** Lom 12:5; Ep 4:10,15; Kol 1:18 * **2:1:** Kol 1:21; 2:13 * **2:2:** Kol 3:7; Tit 3:3

3 *Bôk alalô lôkthô amô hatôm thêlô ba asopa kapôlôniņ bô anêņ thethanak lôk anêņ auk. Alalô lôk avômalô takatu ba evathu hamô pik ayabiņ Wapômbêņ anêņ lamaniņ iyom.

4-5 *Ba intu kambom takatu ba bôk adum ma bôk hik alalôaniņ kapôlôniņ vônô yôv. Ma donjom Wapômbêņ anyô hêv kapô lôk lahaviņ alalô bêņ anôņ ba hêv lôkmala hadêņ alalô haviņ Kilisi. Avanôņ biņ nena Wapômbêņ hêv alalô bulubiņ hathak anêņ wapôm.

6 *Ma hik alalô liņ haviņ Kilisi ba hadô alalô amô malak leņ haviņ yani. Alalô amô haviņ Yisu Kilisi ba intu hadum nôm takêņ aêņ.

7 Yani hadum nôm mavi takêņ ek alalô hathak Yisu Kilisi ek wak nômbêņ atu ba tem imbitak embenē yam ma yani hatôm injik anêņ wapôm anôņ biņ atu thô.

8 Avanôņ, Wapômbêņ anêņ wapôm hêv môlô bulubiņ hathak unim ôêvhaviņ. Hêv oyaņ biņ ba miņ udum nômlate ek owa bulubiņ êņ ami.

9 *Ma miņ hayê môlô unim ku ba hêv ami. Ba intu miņ hatôm anyôla embam yanida ami.

10 *Mi, alalô takatu ba amô haviņ Yisu Kilisi ma Wapômbêņ da baņ hapesaņ lukmuk ek nandum ku mavi takatu ba bôk hapôpêk yôv ek nandum.

Kilisi hadum avômalô Isael lôk avômalô loņ buyaņ ibitak donjom

11 Aêņ ba môlô nê loņ buyaņ lemimimbi nena bôk ômô viyaiņ ek avômalô Isael. Thêlô ethak

* 2:3: Kol 3:6 * 2:4-5: Lom 6:11-13 * 2:6: Kol 2:12 * 2:9: 1Ko 1:29-31; 2Ti 1:9 * 2:10: Tit 2:14

elam mólô nena, “Nê miŋ engothe kupik ami”. Ma elam thêlôda nena, “Nê engothe kupik”. Ku êŋ ma ku bahenŋ iyom.

12 *Mólô bôk ômô daimbô ek Kilisi ma mólô miŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô hatôm Islael ami. Ma tabô takatu ba Wapômbêŋ bôk havak havinŋ Islael ma miŋ hathak mólô ami. Ma mólô miŋ ôêv malemim ek nôm mavi la ami lôk ômô pik oyaŋ ma Wapômbêŋ mi.

13 *Sêbôk ma mólô ômô daimbô ek Wapômbêŋ, ma doŋtom lêk ômô havinŋ Yisu Kilisi ba intu Wapômbêŋ hawa mólô halêm bidonŋ oyaŋ ek yani hathak Kilisi anêŋ thalalenŋ.

14 *Kilisi da ma alalôaniŋ yôhók ba hadum ek yêlô Islael lôk mólô avômalô lonŋ buyaŋ nambitak ôdônŋ doŋtom. Sêbôk ma alalô apôlik hathak i ba hatôm badêŋ hayaŋ thêlô lôk alalô kisi, ma doŋtom lêk Kilisi hamô badêŋ êŋ lu.

15 *Badêŋ êŋ ma Islael iniŋ abô balabuŋ lo-maloma. Ma Kilisi hama ba hapole abô takêŋ vê ek indum ôdônŋ ju êŋ nimbitak ôdônŋ lukmuk doŋtom nêmoŋ yani kapô. Hadum aêŋ ba intu yôhók habitak.

16 *Ma ôdônŋ ju êŋ ma yani hakapo i hathak doŋtom ek nimbitak kupik doŋtom hathak ik yani vônô hathak a ek indum yôhók imbiŋ ôdônŋ lukmuk êŋ ma Wapômbêŋ. Aêŋ ba intu Yisu hik alalôaniŋ apôlik êŋ vônô hathak a.

17 *Yani halêm ba hanaŋ abô yôhók hadêŋ mólô

* 2:12: Lom 9:4; Kol 1:21 * 2:13: Kol 1:20 * 2:14: 1Ko 12:13
 * 2:15: Kol 2:14 * 2:16: Sek 9:10; Kol 1:20,22 * 2:17: Ais 57:19

takatu ba ômô daimbô lôk yêlô takatu ba amô bidonj.

18 Aêñ ba hathak Kilisi anêñ ku ma Lovak Mathen donjom iyom hapesañ loñôndê ek môlô lôk yêlô ana bidonj ek Kamikbêñ.

Alalô ma Anyô Bêñ anêñ unyak mathenj

19 *Aêñ ba sêbôk ma môlô ôtôm avômalô takatu ba etak iniñ loñ ba i buyañ ma pik mi. Ma donjom lêk môlô ma Wapômbêñ anêñ loñ lôklinyak anêñ avômalô haviñ avômalô mathenj sapêñ. Ma môlô ômô Wapômbêñ anêñ unyak lo loñ.

20 *Alalô ñê aêvhaviñ hatôm unyak atu ba Wapômbêñ halav. Aposel lo plopet êtôm unyak êñ anêñ bum ma Yisu Kilisi da ma hatôm landiñ.

21 *Anyô Bêñ Kilisi hagêgê unyak êñ lôkthô loñ ba hadum ba halumbak bêñ ba habitak unyak mathenj ek yanida.

22 *Ma Kilisi halav unyak êñ hathak môlô avômalô loñ buyañ haviñ. Halav môlô hathak donjom haviñ anêñ avômalô lôkthô hatôm unyak mathenj ek Wapômbêñ êmô esak anêñ Lovak Mathenj.

3

Pol hik Wapômbêñ anêñ auk loñ kapô thô hadêñ ñê loñ buyañ

1 *Wapômbêñ hadum nô mavi takêñ ba intu ya Pol yahathak yahalek yavenjôn lêlô hadêñ Kamikbêñ. Ma yahamô koladôn ek malê nena

* 2:19: Ep 3:6 * 2:20: 1Ko 3:11 * 2:21: 1Ko 3:16 * 2:22: 1Pi

2:5 * 3:1: Plp 1:7,13

yahadum Yisu Kilisi anêḡ ku ek yahêv mólô ḡê loḡ buyaḡ sa.

²*Mólô bôk olaḡô yôv nena Wapômbêḡ hêv anêḡ wapôm hadêḡ ya ba hêv ku yanêm mólô sa.

³*Ma hik anêḡ auk loḡ kapô êḡ thô hadêḡ ya hatôm atu ba bôk yahato abô dokte hathak yôv hêk kapya êntêk.

⁴Osam abô êḡ, ma tem noyala yenaḡ auk esak auk loḡ kapô takatu ba hathak Kilisi.

⁵Wapômbêḡ miḡ bôk hik auk loḡ kapô takêḡ thô hadêḡ avômalô bôsêbôk ami. Ma doḡtom lêk Wapômbêḡ hik nôm takêḡ thô hadêḡ anêḡ plopet lôk aposel mathenḡ hathak Lovak Mathenḡ.

⁶*Ma auk loḡ kapô êḡ ma aêntêk. Hathak Abô Mavi ma mólô avômalô loḡ buyaḡ takatu ba ômô havaḡ Yisu Kilisi ma tem Wapômbêḡ imbi sam doḡtom êndêḡ mólô êtôm sam atu ba habi hadêḡ yêlô avômalô Israel. Ma mólô lêk ubitak kupik doḡtom havaḡ yêlô Israel. Ma mólô lôk yêlô Israel tem naja nôm takatu ba Wapômbêḡ bôk havak abô hathak imbiḡ i.

⁷*Hathak anêḡ lôklokwaḡ ma Wapômbêḡ hêv anêḡ wapôm hadêḡ ya ek yambitak Abô Mavi êḡ anêḡ anyô ku.

⁸*Ya ma yaôna lôk ek Wapômbêḡ anêḡ avômalô mathenḡ lôkthô, ma doḡtom hêv anêḡ wapôm hadêḡ ya ek yanaḡ anêḡ Abô Mavi esak Kilisi anêḡ nômkama kêkêlô êndêḡ mólô ḡê loḡ buyaḡ. Nômka ma takêḡ halôk ba hi bomaḡ ba miḡ hatôm anyôla eyala anêḡ ôdôḡ ami.

* **3:2:** Kol 1:25

* **3:3:** Ep 1:9-10; Kol 1:26

* **3:6:** Ep 2:13,16-19

* **3:7:** Kol 1:25

* **3:8:** 1Ko 15:9-10

⁹ Ma yani hêv ya ek yangik auk loŋ kapô êŋ thô êlêm yaiŋ ek avômalô sapêŋ nêgê. Wapômbêŋ atu ba hapesaŋ pik lo leŋ bôk havuŋ auk loŋ kapô êŋ hadêŋ môŋ anôŋ aleba lêk ma hik thô.

¹⁰ Yani hadum aêŋ ek ngôk bêŋ ma aŋela lôk athêŋ anêŋ leŋ sapêŋ nêgê nena yani lêk hakapo avômalô loŋ buyaŋ lôk Israeŋ ba ibitak avômalô êvhaviŋ doŋtom. Ek batu neyala anêŋ auk kêkêlô lôkmaŋgiŋ takêŋ.

¹¹ Wapômbêŋ hadum aêŋ ek hasopa anêŋ auk atu ba bôk lahabi hadêŋ môŋ anôŋ. Ma hathak alalôaniŋ Anyô Bêŋ Yisu Kilisi ma nôŋ takêŋ lêk hik anôŋ.

¹² *Alalô aêvhaviŋ Kilisi ba amô havuŋ yani ba intu miŋ akô ek ana bidon ek Wapômbêŋ ami. Mi, ayala avanôŋ biŋ nena yani lamavi ek alalô.

¹³ Aêŋ ba môlô miŋ kapôlômim malaiŋ esak vovaŋ takatu ba yahawa hathak môlô ami. Mi, môlô ma nômbêŋ hêk Wapômbêŋ ma ba intu yahawa vovaŋ takêŋ.

Pol hateŋ mek

¹⁴ Yalenhabi nôŋ takatu ba Wapômbêŋ hadum ba yahathak yahalek yavenđonê lêlô hadêŋ Kamikbêŋ.

¹⁵ Yani bôk hapesaŋ avômalô pik lo leŋ ba hêv athêŋ hadêŋ thêlô lôkthô.

¹⁶ Yahateŋ mek ek nômkama lôkthô anêŋ alaŋ lôkmaŋgiŋ nena nêŋ Lovak Mathenê êndôk môlô kapôlômim ek embatho môlô loŋ esak yanida anêŋ lôklokwaŋ bêŋ

* **3:12:** Jon 14:6; Lom 5:2

17 *ek Kilisi enja loŋ êmô môle kapôlômim esak unim ôêvhaviŋ. Ma yahateŋ mek nena Wapômbêŋ anêŋ lahaviŋ ma indum ba numiŋ lôklokwaŋ êtôm a anêŋ ŋgalôk halôk pik ba havalonŋ loŋ

18 ek môle lôk ŋê mathenŋ lôkthô hatôm noyala nena Kilisi anêŋ lahaviŋ ma bêŋ anôŋ ba anêŋ daim hathak bomaŋ ma halôk bomaŋ ba hi ma anêŋ vova ma hi ba hi iyom.

19 Kilisi anêŋ lahaviŋ ma hi bomaŋ ba miŋ hatôm anyôla eyala anêŋ daŋ ami. Ma donŋtom yahateŋ mek ek Wapômbêŋ injik lahaviŋ êŋ thô êndêŋ môle ek anêŋ nômkama mavi lôkthô atu ba hamô yanida kapô ma êmbôlô môle kapôlômim siŋ.

20 Wapômbêŋ anêŋ lôklokwaŋ hathak hadum ku hamô alalô kapôlônŋiŋ. Ma hathak lôklokwaŋ êŋ ma yani hatôm indum nômkama takatu ba alalô anaŋ lo leŋiŋhabi hathak. Ma malêla takatu ba alalô miŋ hatôm leŋiŋimbi ami ma yani hatôm indum nôm takêŋ imbiŋ.

21 Aêŋ ba alalô takatu ba aêvhaviŋ nabam Wapômbêŋ lôkmaŋgiŋ esak Yisu Kilisi anêŋ athêŋ ni ba ni êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ. Avanôŋ.

4

Avômalô êvhaviŋ ma Kilisi anêŋ linŋkupik

1 *Aêŋ ba ya Pol, ôpatu ba hamô koladônŋ hathak Anyô Bêŋ anêŋ athêŋ, yahasonŋ môle lokwaŋ ek nômô êtôm atu ba Wapômbêŋ halam môle ek nômô aêŋ.

* 3:17: Jon 14:23; Kol 1:23; 2:7 * 4:1: Kol 1:10

2 *Ba intu notauviņ am anôņ biņ ma nômô labalina imbiņ avômalô. Nômô malinyaô ma malaiņ takatu ba môleviyaņ êv hadêņ môle ma noja lôk lemimmavi iyom esak unim lemimhaviņ.

3 *Lovak Matherņ hatak kapôleņiņ doņtom halôk alalô ba nubuvi am esak yak nômô yôhók êņ.

4 Kilisi anêņ liņkupik ma doņtom, ma Lovak Matherņ ma doņtom aêņ iyom. Ma Wapômbêņ halam alalô sapêņ ek nanêm malen ek nôm doņtom iyom.

5 Ma Anyô Bêņ ma doņtom, ma êvhaviņ ma doņtom aêņ iyom, ma ithik ņaņ ma doņtom aêņ haviņ.

6 *Ma Wapômbêņ doņtom ma Kamikbêņ doņtom aêņ iyom. Yani habibôm hayô hék alalô lôkthô vov ma hadum ku hathak alalô lôkthô ma hamô alalô lôkthô kapôleņiņ.

7 *Ma Kilisi habi anêņ wapôm sam hadêņ alalô tomtom hatôm yanida anêņ lahaviņ.

8 Hatôm Wapômbêņ anêņ kapyā bók hanaņ nena, “Yani hamô anêņ ņê vovak lu,

ma halom i hatôm ņê ku koladôņ ba ethak vuliņ ba i,

ma hik anêņ wapôm sam hadêņ anêņ avômalô.”

Kapyā Yeņ 68:18

9 *Ma abô atu ba enaņ nena, “ethak vuliņ ba i” hik thô nena yani bók halôk ba halêm pik.

10 Ma ôpatu ba halôk ba halêm, yanida intu hathak ba hi leņ lôkthô anêņ vuliņ ek êmbôlô nôm kama sapêņ ba êyô siņ.

* 4:2: Kol 3:12-13 * 4:3: Kol 3:14-15 * 4:6: 1Ko 12:6 * 4:7:

Lom 12:3,6 * 4:9: Jon 3:13

11 *Ma yanida intu habi anêḡ wapôm sam ba doho ibitak aposel, ma doho plopet, ma doho ḡê enaḡ Abô Mavi hadêḡ ḡê daluk, ma doho ḡasakiḡ, ma doho kêdôḡwaga êdôḡ avômalô hathak Wapômbêḡ anêḡ abô.

12 Yani habi anêḡ wapôm sam hadêḡ avômalô takêḡ ek nêpôpêk Wapômbêḡ anêḡ avômalô mathenḡ sapêḡ ek nindum ku nêḡnêḡ avômalô sa ek embatho Kilisi anêḡ liḡkupik loḡ ek imbitak lôklokwaḡ.

13 *Ku takêḡ lôkthô tem ni ba ni endeba alalôaniḡ aêvhaviḡ lôk auk esak Wapômbêḡ Nakaduḡ imbitak bêḡ lôk indum ek alalô sapêḡ nambitak kapôlôḡniḡ doḡtom. Êḡ ma tem alalô nambitak êtôm anyô talaḡ te atu ba halumbak ba anêḡ daim êtôm Kilisi da.

14 Êḡ ma tem miḡ namô êtôm avômena esak loḡbô ami. Ma ḡê takatu ba êdôḡ abôyaḡ lôk êbôlêḡ loḡôndê ek nesau alalô ek nimbuliḡ alalôaniḡ aêvhaviḡ ma tem miḡ hatôm nêyôkwaiḡ alalôaniḡ aêvhaviḡ ni ba êlêḡ êtôm lovak hayuv baselak vuak lôk ḡgwêk hik ami.

15 *Mi, alalô leḡiḡimbiḡ avômalô ba nanaḡ abô avanôḡ iyom êndêḡ i. Adum aêḡ ma tem nandumbak ba nambitak êtôm Kilisi da. Yani ma avômalô êvhaviḡ sapêḡ iniḡ wakadôk.

16 Yani havalonḡ leḡviḡkupik lôbôlôbô sapêḡ ba hagêgê loḡ hathak doḡtom. Bu tomtom da idum iniḡ ku ba idum leḡviḡkupik takêḡ halumbak bêḡ lôk lôklokwaḡ ma leḡiḡhaviḡ i.

Nosopa loḡôndê lukmuk

* 4:11: 1Ko 12:28 * 4:13: Kol 1:28 * 4:15: Kol 1:18; 2:19

17 *Aêḡ ba yenaḡ abô te hêk ek yanaḡ imbiḡ mômô. Ma yahanaḡ hathak Anyô Bêḡ anêḡ athêḡ nena miḡ nômô êtôm ḡê daluk ethak êmô aêḡ esak loḡbô ami. Mi, iniḡ auk ma nôm oyaḡ.

18 Lôm iniḡ eyala nômkama ma hatôm êmô mo- maḡiniḡ bêḡ kapô denaḡ. Thêlôniniḡ auk ma thek- thek lôm iniḡ auk mavi mi ba intu êmô daimbô ek Wapômbeḡ anêḡ lôkmala.

19 Thêlô kapôlôḡiniḡ halôm biḡ hathak kambom ba intu êv i vidoḡ ek nesopa iniḡ thethaḡak ma miḡ mama ami. Lôm maleḡiḡkilik ek nindum nôm lôḡgôlôḡ lomaloma ni ba ni.

20 Ma doḡtom sêbôm atu ba ôêvhaviḡ Kilisi ma êdôḡ mômô hathak loḡôndê yaḡda.

21 Ma olaḡô abô hathak yani ba ôêvhaviḡ yani ma êdôḡ mômô hathak abô avanôḡ takatu ba hêk Yisu kapô.

22 *Ba êdôḡ aêntêk. Kapôlômim bô hathak havôv mômô ek osopa thethaḡak lomaloma takatu ba hasau mômô ek imbuliḡ mômô. Ba intu notak kapôlômim bô takatu ba osopa

23 *ek Wapômbeḡ indum mômônim auk imbitak lukmuk anôḡ.

24 *Ma noja kapôlômim lukmuk takatu ba Wapômbeḡ hapesaḡ ek numbitak êtôm yanida esak anêḡ matheḡ lôm thêthôḡ anôḡ.

25 *Aêḡ ba notak abôyaḡ. Alalô tomtom bôm abitak hatôm leḡviḡkupik doḡtom yôv ba intu nonaḡ abô avanôḡ imbiḡam.

* 4:17: Lom 1:21; 1Pi 1:14 * 4:22: Lom 8:13; Kol 3:9 * 4:23: Lom 12:2
 * 4:24: Stt 1:26; Kol 3:10 * 4:25: Sek 8:16; Kol 3:8-9

26 *Môlô lemimmaniņ ma noyabiņ am ek miņ nundum kambom ami. Wak hamiņ denaņ ma nopesaņ unim lemmaniņ êņ ma miņ noyabiņ endeba wak êndôk jalôm ami

27 ek batu miņ node loņ ek Sadan imbitak êyô ba êlêm ami.

28 Môlô te anyô vani ma etak anêņ vani. Ma indum ku mavi esak baņ ek êpôm nô. Êņ ma yani hatôm nêm avômalô vi atu ba nômkama mi sa.

29 *Oyabiņ vembôlêk esak abô kambom. Onaņ abô mavi iyom ek embatho môlôviyaņ loņ ek nêm i sa lôk nêm Wapômbêņ anêņ wapôm êndêņ avômalô takatu ba elañô.

30 *Miņ undum Wapômbêņ anêņ Lovak Matherņ kapô malaiņ ami. Lemimimbi nena Lovak Matherņ ma Wapômbêņ anêņ sêk atu ba bôk habutiņ haviņ o endeba yani enja o lôk avômalô takatu ba hêv i vuli hêk kambom anêņ ku êndêņ waklavôņ pik lo leņ anêņ daņ.

31 *Môlô notak kobom ômô lôkthanņgo lôk lemimmaniņ ketheņ lôk lemimņaņa ba olam kaêk lôklala ma othaņ anyô vi hathak abô kambom. Avanôņ biņ, notak kapôlômim kambom lomaloma takatu ba lemimhabi hathak anyô yaņ.

32 *Ma miņ nundum aêņ ami. Mi, nundum mavi êndêņ môlôviyaņ lôk nônêm kapôlômim êndêņ i. Ma otak kapôlôm ek ôpatu ba hadum kambom hadêņ o êtôm Wapômbêņ bôk hatak kapô hathak môlônim kambom hathak Kilisi anêņ athêņ.

* 4:26: Sng 4:4; Jem 1:19-20 * 4:29: Kol 4:6 * 4:30: Ais 63:10;

Ep 1:13-14; 1Te 5:19 * 4:31: Kol 3:8 * 4:32: Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13

5

Nômô êtôm deda anêḡ avômena

¹*Môlô ma Wapômbêḡ anêḡ avômena ba lahavinḡ môlô bêḡ anôḡ ba intu nosopa vanḡwam.

²*Ma nômô lôk lemimimbinḡ avômalô vi êtôm Kilisi bôk lahavinḡ alalô ba hêv ida ek hêv alalô sa. Yani hêv anêḡ lôkmala hadêḡ Wapômbêḡ hatôm da atu ba ôv vasiḡ mavi anôḡ.

³Môlô nômô daimbô ek sek walilinḡ lôk kobom lelaik lomaloma ma notak malemimkilik. Môlô ma Wapômbêḡ anêḡ avômalô mathenḡ ba kobom takêḡ ma miḡ mavi ek môlô ami.

⁴Ma miḡ nonaḡ abô kambom mena abô lokbaḡ lôk abô sop esak nôm mama ami. Abô takêḡ ma kambom ek môlô ba notak ma nonaḡ lemimmavi iyom êndêḡ Wapômbêḡ.

⁵*Odaḡô, abô avanôḡ ma aêntêk. Wapômbêḡ tem miḡ enja ḡê takatu ba ethak idum sek walilinḡ lôk idum kobom lelaik lomaloma ma maleḡinḡkilik thô ami. Maleḡinḡkilik ma hatôm êv yeḡ hadêḡ ḡḡôk. ḡê takêḡ tem miḡ nêḡmô Wapômbêḡ lo Kilisi iniḡ loḡ lôkliḡyak kapô ami.

⁶*Wapômbêḡ anêḡ lamaninḡ hathak hapôm ḡê leḡôndôḡ kôtôḡ takatu ba idum nôm takêḡ. Ba intu oyabinḡ o ek anyôla miḡ esau o esak abô oyaḡ oyaḡ ami.

⁷Aêḡ ba oyabinḡ o ek miḡ ombenḡ imbinḡ i ami.

* **5:1:** Mat 5:48 * **5:2:** Kis 29:18; Hib 10:10 * **5:5:** 1Ko 6:9-10;
Kol 3:5 * **5:6:** Lom 1:18; Kol 2:4,8

8 *Sêbôk ma mômô hatôm momañiniñ, ma donjom lêm ma Anyô Bêñ hadum ba mômô hatôm deda. Ba intu nômo êtôm deda anêñ avômena.

9 Deda anêñ anôñ ma aêntêk. Alalô nandum mavi lomalama ba nasopa loñondê thêthôñ ma nabalon nôm avanôn loñ

10 lôk nambôlêm malêla takatu ba Anyô Bêñ lamavi hathak.

11 Ma avômalô takatu ba idum momañiniñ anêñ ku, ma miñ undum ku êñ dokte imbiñ i ami. Ku êñ ma anêñ anôñ mi ba miñ undum ami. Mi, nuñgwik kambom êñ thô ni yaiñ ek avômalô lôkthô nêgê.

12 Nôm mama bêñ ek nenañ abô esak nê leñondôñ kôtôn inin kambom takatu ba idum hamô loñ kapô.

13 *Ma donjom deda habi hayô hêk nôm takêñ, êñ ma hik thô nena nôm takêñ ma kambom anôñ

14 *ek malê nena deda habi hayô hêk ma nômkama sapêñ habitak yaiñ. Ba intu nômo takêñ tem imbitak deda imbiñ hatôm abô atu ba hanañ nena,

“Mômô takatu ba ôêk sôm,
numbiyô êñjêk ñama.

Ma Kilisi tem imbi êyôñgêk mômô êtôm deda.”

15 *Aêñ ba noyabiñ am ek nômo êtôm nê lôkauk ma miñ êtôm nê auk mi ami.

16 Kambom lomalama lêm habitak lôklokwañ ba intu nobatho am loñ lôklokwañ esak mavi lomalama. Yakô wakma êñ ni oyañ.

* 5:8: Jon 12:36; Ep 2:13; Kol 1:13; 1Pi 2:9 * 5:13: Jon 3:20-21

* 5:14: Ais 26:19; Lom 13:11 * 5:15: Kol 4:5

17 Ba intu numiņ lōklokwaņ ek nōpōm Anyō Bēņ anēņ lahaviņ. Ma miņ nōmō êtōm nē auk thōņōthōņ ami.

18 *Lōk miņ nondo molo esak waiņ atu ba tem imbuliņ mōlō ami. Mi, notak Lovak Mathēņ ek êmō mōlō kapōlōmim siņ.

19 *Ēņ ma tem nōnēm yeņ imbiņam wak nōmbēņ intu, yeņ takatu ba hēk kapya yeņ lōk ebam Wapōmbēņ anēņ athēņ ma yeņ atu ba mathēņ. Nōnēm yeņ takēņ lōk kapōlōmim ni êndēņ Anyō Bēņ.

20 *Wak nōmbēņ intu sapēņ ma nōnēm lemimmavi êndēņ Kamik Wapōmbēņ esak nōmkama sapēņ esak alalōaniņ Anyō Bēņ Yisu Kilisi anēņ athēņ.

Anyō lo avi ewa i iniņ abō

21 *Mōlō othak ôyê Kilisi anēņ athēņ nena mathēņ ba intu nōmō mōlōvian vibiņ.

22 *Mōlō avi takatu ba bōk owa anyō yōv ma nōmō vōnimi vibiņ êtōm atu ba ômō Anyō Bēņ vibiņ

23 *ek malē nena yamalō hamō vuliņ ek yanavi hatōm atu ba Kilisi hamō vuliņ ek avōmalō êvhaviņ lōkthō. Kilisi ma avōmalō ôdōņ êvhaviņ iniņ wakadōk ma avōmalō ôdōņ êvhaviņ ma Kilisi anēņ liņkupik. Yanida intu hēv i bulubiņ.

24 Avōmalō êvhaviņ ethak êmō Kilisi vibiņ ma aēņ iyom ma yanavi êmō yamalō vibiņ esak nōmkama lōkthō.

* **5:18:** Luk 21:34 * **5:19:** Kol 3:16 * **5:20:** Kol 3:17 * **5:21:** 1Pi 5:5
 * **5:22:** Kol 3:18; 1Pi 3:1 * **5:23:** 1Ko 11:3; Ep 1:22

25 *Ma môlô anyô, lemimimbiņ vônimi êtôm Kilisi lahaviņ avômalô ôdôņ êvhaviņ ba hêv anêņ lôkmala ek hêv i sa.

26 *Yani hadum aêņ ek êmbôkwiņ anêņ avômalô ôdôņ êvhaviņ iniņ kambom esak ņaņ lôk abô avanôņ ek nimbitak mathêņ.

27 *Yani hadum aêņ ek avômalô ôdôņ êvhaviņ nimbitak êtôm avi muk te atu ba palumbak mavi lôk liņsiņ mavi ma lelaik lo pôpô mi ma êmô mathêņ ma kambom mi. Êņ ma Kilisi tem endom avi êņ êndêņ yanida.

28 Aêņ iyom môlô anyô lemimbiņ vônimi êtôm atu ba lemimhaviņ lemvimkupik. Ôpatu ba lahaviņ yanavi ma hatôm lahaviņ yanida.

29 Anyô late miņ hapôlik hathak yanida liņkupik ami. Mi anôņ, havakôņ ba hayabiņ mavi hatôm Kilisi hadum hadêņ avômalô êvhaviņ

30 ek malê nena alalô tomtom ma hatôm anêņ liņkupik anêņ lôbôlôbô.

31 *Hatôm Wapômbêņ anêņ kapyā hanaņ nena, “Anyô tem etak lambô lo talêbô ma esak doņtom imbiņ yanavi ek thai nimbitak êtôm kupik doņtom iyom.” *Môņ Anôņ 2:24*

32 *Abô êņ ma abô lôk kup anôņ biņ. Ma doņtom yahayala nena hanaņ hathak Kilisi lôk avômalô êvhaviņ.

33 Ba intu môlô anyô tomtom lemimbiņ vônimi êtôm oda lemhaviņ oda. Ma môlô avi nônêm athêņ bêņ êndêņ vônimi.

* 5:25: Kol 3:19; 1Pi 3:7 * 5:26: Tit 3:5 * 5:27: 2Ko 11:2; Kol 1:22 * 5:31: Mat 19:5 * 5:32: ALK 19:7

6

Avômena lôk lami iniņ abô

¹ *Avômena, mólô ma Anyô Bêņ anêņ ba intu nosopa lemami lo lemtami iniņ abô. Êņ ma mavi.

² *Wapômbêņ anêņ tabô balabuņ laumiņ takatu bute hanaņ nena, “Nodovak lemami lo lemtami.” Abô balabuņ êntêk êņ ma balabuņ môņ atu ba Wapômbêņ habutiņ abô hathak ba hanaņ,

³ “Udum aêņ ma tem nômô mavi êmô pik sawa daim.”

⁴ *Ma yahanaņ hadêņ mólô avômena iniņ lami nena noyabiņ nalumi mavi lôk noto i ma nôndôņ i êtôm Anyô Bêņ anêņ lahaviņ. Ma miņ nondela iniņ auk ba nundum i leņiņņaņa ami.

Alaņsi lôk iniņ nê ku iniņ abô

⁵ *Mólô nê takatu ba unim alaņ êmô* nosopa unim alaņ takatu ba êmô pik iniņ abô. Nônêm athêņ bêņ êndêņ i ma nômô thêlô vibiņ. Nundum aêņ lôk kapôlômim êtôm udum Kilisi da anêņ ku.

⁶ Ma miņ nundum unim alaņ anêņ ku mavi êndêņ wak takatu ba êmô haviņ mólô iyom ami. Mi, nundum unim ku mavi wak nômbêņ intu sapêņ, êndêņ wakma atu ba êmô mena miņ êmô ami. Wapômbêņ lahaviņ nundum ku êņ lôk

* **6:1:** Kol 3:20 * **6:2:** Lo 5:16 * **6:4:** Sng 78:4; Snd 22:6; Kol 3:21 * **6:5:** Kol 3:22-23; Tit 2:9-10; 1Pi 2:18 * **6:5:** Nê takatu ba iniņ alaņ êmô ma anêņ ôdôņ aêntêk. Gavman anêņ abô majaņ hanaņ nena thêlô miņ hatôm netak iniņ ku lôk alaņsi ami. Doho ma bôk ik vovak ba êv yak ba nê lovak hathak vovak ewa i hatôm iniņ nê ku. Ma doho ma êv vuli. Ma doho miņ êwê iniņ viyaņ ami. Ma doho ma lami ma iniņ alaņsi êmô ba intu nali ibitak aêņ.

kapôlômim êtôm udum Kilisi môlônim alaŋ anêŋ ku.

⁷ Nundum unim ku lôk lemimimbiŋ êtôm udum Anyô Bêŋ anêŋ ku ma miŋ anyô iniŋ ku ami.

⁸ *Lemimimbi nena Anyô Bêŋ tem nê m vuli êndêŋ avômalô tomtom esak iniŋ ku mavi takatu ba idum, nê êmô alaŋsi vibinŋ lôk nê takatu ba idum ida iniŋ ku havinŋ.

⁹ *Ma môlô alaŋ takatu ba oyabinŋ unim nê ku, noyabinŋ i mavi. Miŋ onaŋ abô takatu ba indum thêlô nêkô ami. Lemimimbi nena môlô lôk thêlô unim Alaŋ ma doŋtom iyom hamô malak leŋ. Yani tem indum abô ma miŋ hathak lahabi avômalô iniŋ athêŋ lôk ku ami. Mi, hathak hadum kobom doŋtom hadêŋ avômalô lôkthô ba intu noyabinŋ am.

Noba Wapômbêŋ anêŋ nômkama vovak

¹⁰ Êntêk ma yenaŋ abô anêŋ daŋ ba nodanô katô. Numiŋ lôklokwaŋ esak Anyô Bêŋ anêŋ lôkliŋyak bêŋ.

¹¹ *Sadaŋ anêŋ auk loŋ kapô hadum ek esau môlô ba intu noba Wapômbêŋ anêŋ nômkama vovak sapêŋ êndôk am ma numbiyô numiŋ ek uŋgwik vovak.

¹² *Alalô ik vovak hadêŋ ngôkba lôk ngôk lôk athêŋ ma ngôk takatu ba eyabinŋ pik anêŋ mo maŋiniŋ lôk ngôk bomaŋ takatu ba êmô leŋ. Ma miŋ alalô ik vovak hadêŋ nê pik ami.

¹³ Aêŋ ba noba Wapômbêŋ anêŋ nômkama vovak sapêŋ ek waklavôŋ kambom êŋ hayô, ma tem

* **6:8:** 2Ko 5:10; Kol 3:24-25 * **6:9:** Lom 2:11; Kol 4:1 * **6:11:** Lom 13:12; 2Ko 10:4 * **6:12:** 1Pi 5:8-9

numiņ lōklokwaņ ba uņgwik vovak mavi endeba anêņ daņ ma tem numiņ denaņ.

14 *Numiņ lōklokwaņ ba nobaloņ abô avanôņ loņ êtôm bokņgôp vovak atu ba ovak hayô hêk lemimmalim. Ma nobaņgiņ kobom thêthôņ êtôm moko bôbôņiņ.

15 *Ma nôpôpêk am ek nonaņ Wapômbêņ anêņ Abô Mavi takatu ba hêv labali. Udum aêņ, ma hatôm uik vemimkapô bokņgôp ek vovak.

16 Lōk nobaloņ unim ôêvhaviņ loņ êtôm moko ek uņgwik ņgōk kambom atu anêņ kôm lōk atum sapêņ vōkê.

17 *Ma noja bulubiņ atu ba Wapômbêņ hêv hadêņ mōlô êtôm kuluņ thekthek. Lōk noja Lovak Matheņ anêņ biņ vovak, êņ ma Wapômbêņ anêņ Abô.

18 *Ma noteņ mek ek nômkama lōkthô êtôm wak sapêņ esak Lovak Matheņ anêņ lōklokwaņ ba nonaņ injik yani liņ ek nêĹm mōlô sa. Lōk nôĹmô lêlê ma noteņ mek lōk lemimvidoņ ek avôĹmalô matheņ lōkthô.

19 *Ma noteņ mek ek ya imbiņ ek Wapômbêņ nêĹm abô êndêņ ya ek yaņgik Abô Mavi anêņ auk loņ kapô thô ma miņ yakô ami.

20 *Lêk ma yahamô koladôņ hathak yahawa Wapômbêņ anêņ abôlêk ba yahanaņ Abô Mavi êņ. Aêņ ba noteņ mek ek yandum yenaņ ku dedaņ mavi ba yanaņ abô êņ bêņ ma miņ yakô ami.

Abô anêņ daņ lōk mek

* **6:14:** Ais 11:5; 59:17; 1Te 5:8 * **6:15:** Lom 10:15 * **6:17:** Hib 4:12 * **6:18:** Luk 18:1; Kol 4:2; 1Te 5:17 * **6:19:** Kol 4:3-4; 2Te 3:1 * **6:20:** 2Ko 5:20; Plm 9

21 *Tikikus tem enañ êndêṅ mólô esak malêla takatu ba hapôm ya ek noyala nena yahamô aisê. Yani ma aiyaṅ anôṅ te ba hadum Anyô Bêṅ anêṅ ku dedauṅ mavi.

22 Ma yahêv yani ba hathôk ek êṅjê mólô ba enañ esak malêla takatu ba hapôm yêlô ek indum mólô lemimmavi.

23 Alalôaniṅ Kamik Wapômbêṅ lo Anyô Bêṅ Yisu Kilisi nêṅem yôhôk êndêṅ mólô yenaṅ aiyaṅ sapêṅ ma nindum ek mólô lemimimbiṅ am lôk unim ôêvhaviṅ imbitak lôklokwaṅ.

24 Wapômbêṅ anêṅ wapôm êmô imbiṅ mólô lôk avômalô nômbêṅ atu ba lemimhaviṅ alalôaniṅ Anyô Bêṅ Yisu Kilisi êtôm wak nômbêṅ intu sapêṅ.

* **6:21:** Ap 20:4; Kol 4:7-8; 2Ti 4:12

Wapômbêŋ Anêŋ Abô Mathen
The New Testament in the Malei-Hote Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Maei-Hote long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. and The Malê people

Language: Hotê-Malê (Malei-Hote)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: The Malê people

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

c8e90bc3-6cab-57b1-9a48-04f5f30fe59a